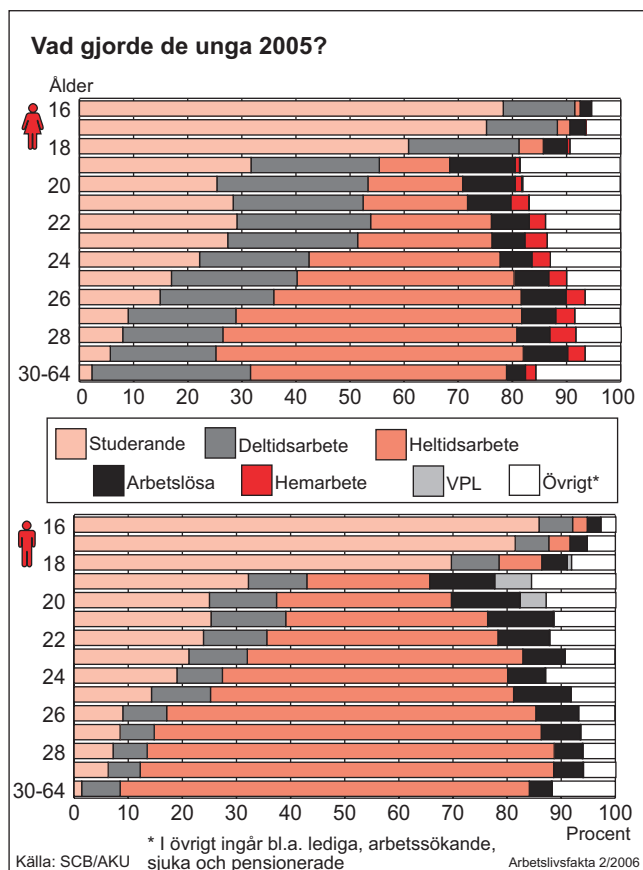

Arbetslivsfakta

Utges av Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan och Socialstyrelsen

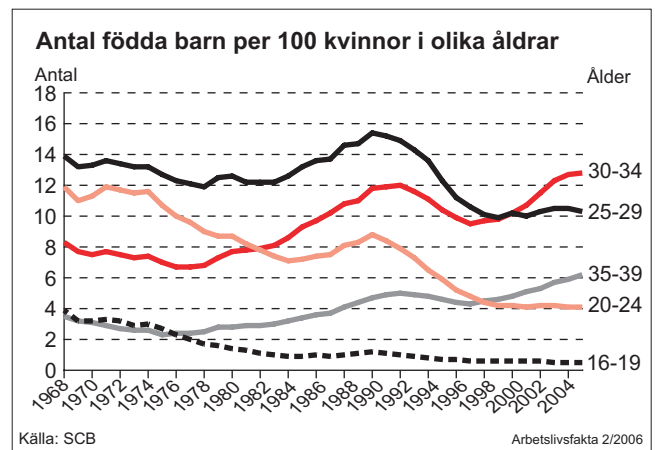
TEMA: UNGDOMAR I ARBETSLIVET

Detta nummer handlar om ungdomar i åldern 16-29 år. Fram till 18 års ålder studerar flertalet. Mellan 18 och 21 år gör drygt 7 000 män och 200 kvinnor värnplikten. Kvinnor upp till 20 år arbetar i större utsträckning än män. Det är deltidsarbete som dominerar för kvinnor till dess de är 22 år. Andelen som arbetar stiger med åldern och är uppe i 82 procent för män och 76 procent för kvinnorna då de är 29 år, vilket är ungefär samma andel som för de mellan 30 och 64 år (83% respektive 74%).

Ett viktigt steg från ungdom till vuxenliv är föräldraskap. Barnafödandet har i Sverige liksom i övriga Europa successivt förskjutits uppåt i åldrarna. År 2004 var kvinnor i genomsnitt 29 år och män drygt 31 år vid första barnets födelse. För båda könen har denna ålder ökat med mer än fyra år sedan mitten av 1970-talet. Bland kvinnor under 30 år har barnafödandet minskat kontinuerligt under de senaste 15 åren medan det ökat trendmässigt bland kvinnor över 30.

- Mer än var femte utlandsfödd i åldern 16-24 år får ekonomiskt bistånd
- Drygt 25 procents arbetslöshet bland 16-24-åringar enligt internationell definition
- Barnafödandet har skjutits upp 3 år och inträdet i arbetslivet 6 år sedan 80-talet

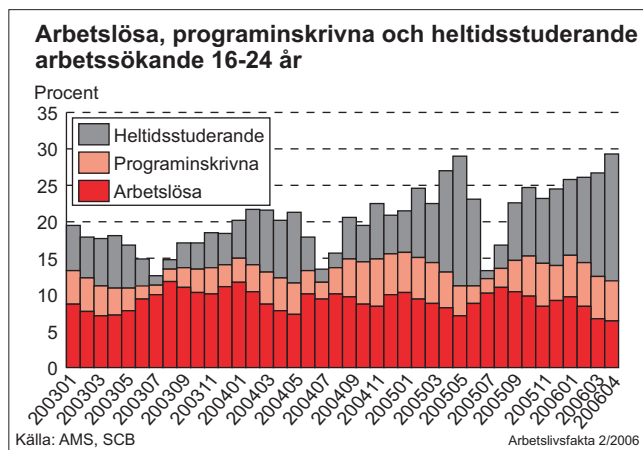
UNGDOMARNAS ARBETSMARKNAD

Det som framför allt skiljer ungdomarnas situation på arbetsmarknaden från de äldres är de ungas brist på arbetslivserfarenhet. Många ungdomar har i stort sett bara utbildningsmeriter att falla tillbaka på. Vägen in i arbetslivet går ofta via praktikplatser och tillfälliga jobb, vilket medför att de unga ofta hamnar i kortare perioder av arbetslöshet. Ungdomar med färsk och relevant kompetens är emellertid eftersökta i tider av god ekonomisk utveckling, medan unga har svårare än övriga att få fotfäste på arbetsmarknaden när tiderna blir sämre, bland annat på grund av turordningsreglerna vid uppsägning. Ungdomar är därmed en särskilt konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden.

Många unga har en lös anknytning till arbetsmarknaden, exempelvis hade 47 procent av de sysselsatta 20-24-åringarna under 2005 en tidsbegränsad anställning (varav 23 000 timanställda) och 38 procent en deltidsanställning.

I Arbetslivsfakta redovisas aktuell och samlad information om utvecklingen inom arbetslivet. Ytterligare exemplar och tidigare nummer kan beställas från Publikationsservice, Arbetsmiljöverket, Box 1300, 171 25 Solna, tel 08-730 97 00, fax 08-730 98 17. Arbetslivsfakta och OH-bilder kan också hämtas från www.av.se och www.forsakringskassan.se

Arbetslösheten bland ungdomar är relativt hög, särskilt om den relateras till arbetskraften (som exkluderar alla studerande). Nästan 10 procent av arbetskraften 18-24 år var under första kvartalet 2006 öppet arbetslösa. Därtill kommer knappt 7 procent i arbetsmarknadspolitiska program. Detta ger ett sammanlagt så kallat obalansstal (summan av arbetslösa och personer i program) på drygt 16 procent, vilket är dubbelt så högt som för resten av arbetskraften (25-64 år). Räknat som andel av befolkningen blir obalansstalet för de unga 9 procent. Obalansnivån har stigit under flera år, men det blir allt tydligare att den nu planar ut. I april 2006 var nästan 60 000 ungdomar mellan 18 och 24 år arbetslösa eller programinskrivna, jämfört med 48 000 tre år tidigare. Obalansstalet var i denna åldersgrupp störst i Gävleborgs och Norrbottens län med 15 procent av befolkningen, lägst i Stockholm med 4 procent.

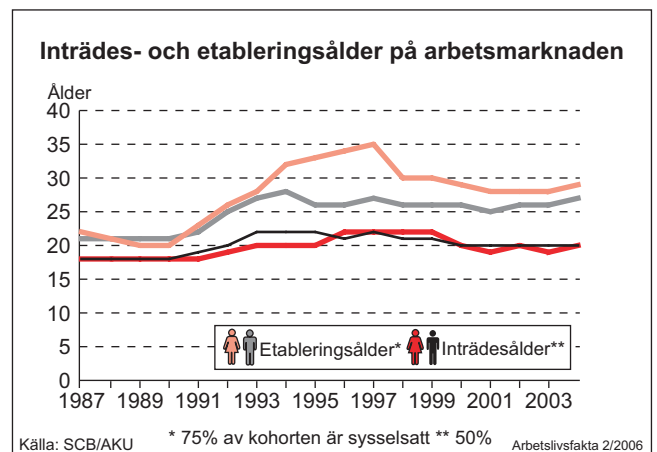
Ett prioriterat mål för arbetsmarknadspolitiken är att nedbringa långtidsarbetslösheten för ungdomar, det vill säga antalet personer mellan 18 och 24 år som har en sammanhängande arbetslöshetstid överstigande 100 dagar. Detta har medfört en omfattande satsning på program för de unga. I april 2006 uppgick antalet långtidsarbetslösa ungdomar till 2 200, jämfört med 4 000 i april 2005 och toppnoteringen 10 600 i december 2003. För övriga grupper på arbetsmarknaden har däremot långtidsarbetslösheten stigit det senaste året. Under första kvartalet 2006 var mediantiden i arbetslöshet för 20-24-åringar 38 dagar, medan tiden var mer än dubbelt så lång för övriga grupper.

Prioriteringen av ungdomarna till program visar sig också i att antalet programinskrivna ungdomar är nästan lika stort som antalet öppet arbetslösa, men bara drygt hälften så stort inom övriga åldersgrupper. Också sammansättningen av programmen särskiljer de unga. Av de nära 28 000 personer mellan 18 och 24 år som var inskrivna i program i april 2006 deltog drygt var tredje av 20-24-åringarna och nästan alla 18-19-åringarna i kommunala program med stöd av Arbetsförmedlingen. De relativt få 16- och 17-åringar som inte går i skolan skrivs normalt inte in vid Arbetsförmedlingen, utan blir i allmänhet föremål för olika kommunalt finansierade programåtgärder.

De ungas inkörsport till arbetsmarknaden består till stor del av arbete med relativt måttliga kvalifikationskrav. Av de yrken som de arbetsökande mellan 16 och 24 år vid arbetsförmedlingarna anger som önskemål dominerar enklare yrken inom handel, service, kontor och kundservice samt vård och omsorg. Av samtliga sysselsatta i riket år 2004 var 19 procent under 30 år. Hotell- och restaurangbranschen har högst andel ungdomar sysselsatta. Där är 49 procent av kvinnorna och 41 procent av männen under 30 år. I detaljhandeln var 37 procent under 30 år. Den första kontakten med arbetsmarknaden får många ungdomar genom feriearbete under sommaren. I år har ferieplatserna vid Arbetsförmedlingen ökat markant i samband med förbättringen av arbetsmarknadsläget.

En grupp med stora problem på arbetsmarknaden är de cirka 30 procent av skolungdomarna som avbrutit sina gymnasiestudier utan godkända betyg eller inte ens påbörjat gymnasieskolan. Deras obalansstal har på fem år fördubblats till 22 procent (för 20-24-åringarna), och de är ofta hänvisade till en rundgång mellan tillfälliga jobb, arbetslöshet och arbetsmarknadsprogram. Omkring 60 procent av ungdomarna utan gymnasiebetyg förvärvsarbetar senare gymnasiekompetens inom vuxenutbildningens ram.

En annan grupp av ungdomar med problem på arbetsmarknaden är de utlandsfödda. Bland dessa hade år 2005 bara 46 procent av 20-24-åringarna ett arbete, jämfört med 60 procent bland de svenskfödda i samma ålder. Den bristfälliga integrationen av utlandsfödda utgör ett samhällsekonomiskt problem eftersom Sveriges befolkning åldras och en allt större del av försörjningsbördan faller på personer med utländsk härkomst.

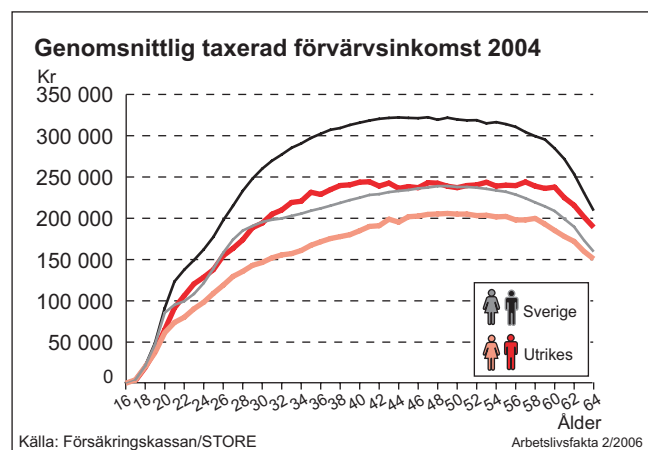

Den ålder vid vilken 75 procent av befolkningen är sysselsatt brukar kallas etableringsåldern. Denna var 27 år 2004, att jämföra med 21 år under de mycket starka arbetsmarknadsåren 1988-1990. När arbetsmarknaden är svag tvingas många ungdomar skjuta upp sitt inträde i arbetslivet och förlänger istället sina studier i väntan på bättre tider. Många av de heltidsstuderande söker dock arbete aktivt och deras antal har ökat de senaste åren. Dessa heltidsstuderande räknas in i OECD:s och EU:s arbetslöshetsstatistik, men

inte i Sveriges nationella statistik. Under första kvartalet 2006 utgjorde de enligt AKU i genomsnitt 99 000, av vilka 59 000 var yngre än 25 år. Med den internationella definitionen är därmed drygt 25 procent av arbetskraften i åldersgruppen 16-24 år att betrakta som arbetslösa eller programdeltagare.

UNGDOMARS EKONOMI

På grund av både lägre deltagande i arbetskraften och lägre löner är ungas inkomster lägre än inom gruppen 30-64 år.

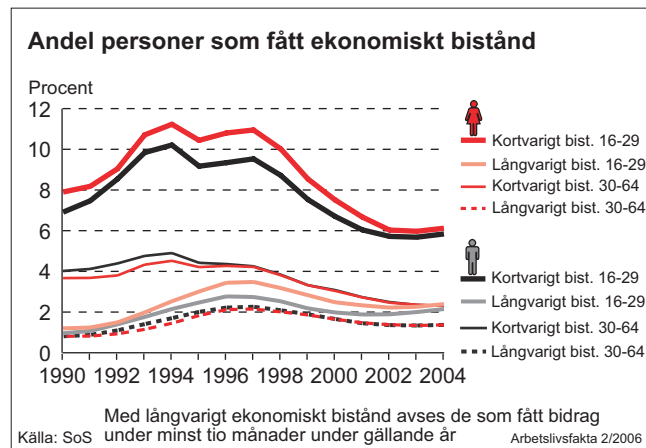
I gruppen mellan 16 och 19 år förvärvsarbetar så få i någon högre utsträckning att den genomsnittliga inkomsten för båda könen och för både svensk- och utrikesfödda endast är omkring 10 procent av motsvarande inkomst i åldersgruppen 30-64 år. I gruppen 20-24 år har den genomsnittliga inkomsten ökat till omkring 45 procent och i åldern 25-29 år till 78 procent av genomsnittsinkomsten för åldersgruppen 30-64 år. Inom åldersgrupper över 19 år är mäns inkomster mellan en fjärdedel och en tredjedel högre än kvinnors, och svenskföddas mellan en fjärdedel och en tredjedel högre än utrikesföddas.

	Antal		Andel (%)	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Svenskfödda				
16-19 år	11 301	10 243	6	5
20-24 år	18 092	17 737	8	8
25-29 år	9 667	10 224	4	4
30-64 år	35 825	39 522	2	2
Summa	74 885	77 726	3	3
Utrikes födda exkl. flyktingar				
16-19 år	5 566	6 022	25	25
20-24 år	7 555	7 180	20	20
25-29 år	6 435	5 535	14	13
30-64 år	34 602	32 281	11	10
Summa	54 158	51 018	12	12

Källa: SoS

Bland utrikes födda i åldern 16-19 år i Sverige fick 25 procent av både män och kvinnor ekonomiskt bistånd (f.d. socialbidrag) år 2004. För svenskfödda i motsvarande

åldersklass är biståndsmottagarna betydligt färre, 6 procent av kvinnorna respektive 5 procent av männen. Oavsett om biståndsmottagarna är födda utrikes eller i Sverige är andelen biståndsmottagare bland ungdomar högre än bland de äldre. Bland de som fick ekonomiskt bistånd under 2004 ingår arbetslösa som inte fått ersättning från a-kassa eller KAS (kontant arbetsmarknadsunderstöd) under året. Störst andel utan sådan arbetslöshetsersättning finns i åldern 20-24 år, vilket är en bidragande orsak till att antalet ungdomar som fått bistånd är relativt högt.

Andelen ungdomar som fått ekonomiskt bistånd tillfälligt under året är betydligt högre än andelen som fått långvarigt bistånd. Kvinnorna i denna åldersgrupp, 16-29 år, tenderar att vara något fler än männen. Även för de äldre, i åldersgruppen 30-64 år, är andelen högre för de med kortvarigt bistånd jämfört med de som har långvarigt. Här är dock skillnaden inte lika stor som för ungdomarna. För den äldre åldersgruppen var under början av 90-talet biståndsmottagande män andelsmässigt fler än kvinnorna.

Andelen biståndsmottagare ökade i början av 90-talet för att sedan vända nedåt under slutet av 90-talet. De långvariga biståndstagarna var flest 1994 medan de kortvariga biståndstagarna var flest 1997. Under 2000-talet har kurvan legat ganska konstant på ungefär samma nivå som i början av 90-talet.

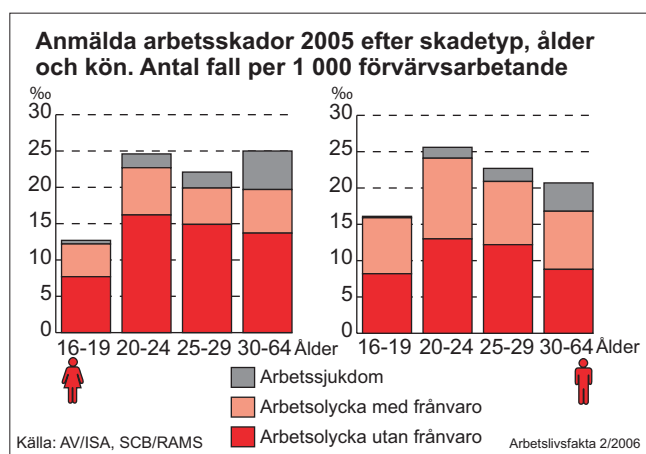
Andelen av ungdomarna, 16-29 år, som får ekonomiskt bistånd är i samtliga län högre än andelen mellan 30 och 64 år. Mellan män och kvinnor inom respektive län är det maximalt 1 procentenhet som skiljer. Södermanlands län har störst andel av biståndsmottagande ungdomar, 12 procent. Därefter följer Västmanlands och Västernorrlands län som båda ligger runt 10 procent. Lägst andel har Halland och Uppsala län med cirka 5 procent respektive.

UNGDOMARS ARBETSMILJÖ OCH OHÄLSA

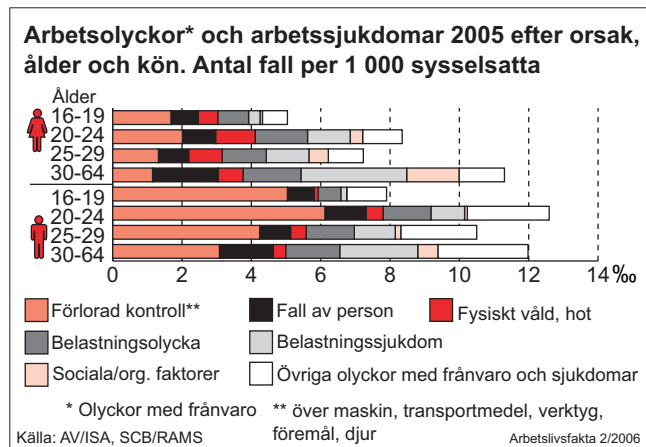
Andelen ungdomar 16-25 år som har lågt inflytande i arbetet är avsevärt högre än andelen för de som är över 25 år. Lågt inflytande särskilt tillsammans med höga krav anses öka risken för stressrelaterade besvär. Kvinnor, både äldre

och yngre, anger det i större utsträckning än män (Arbetsmiljöundersökningen). Mellan 1993 och 2003 angav drygt hälften av de unga männen att de hade lågt inflytande mot cirka var tredje man över 25 år. Motsvarande andel för kvinnor upp till 25 år var cirka 55 procent i början av 90-talet men ökade till 67 procent 2003. Nästan hälften av kvinnorna över 25 år uppger detsamma.

Antal anmälda arbetsskador till Försäkringskassan år 2005 var 23 000 för samtliga ungdomar i åldern 16-29 år. Av dessa gällde 20 000 anställda eller egenföretagare. Resterande skador har drabbat värnpliktiga, elever och ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

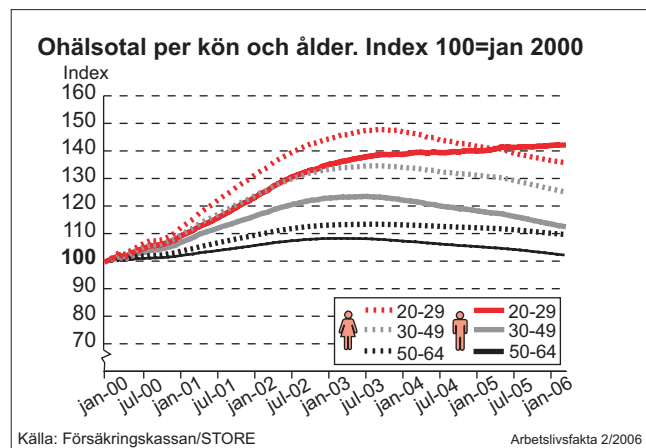

Bland sysselsatta ungdomar samt kvinnor över 30 år, svarar arbetsolyckor utan frånvaro för mer än hälften av samtliga anmälda arbetsskador. Flest sådana fall anmäler kvinnor i 20-24 års ålder. Skadad av annan person, även oavsiktlig skada, svarar för en stor del av de olyckorna. De inträffar ofta inom vård och omsorg. Männerna i samma åldersgrupp svarar för den högsta relativa frekvensen av arbetsolyckor med frånvaro. Arbetsjukdomarna ökar entydigt med stigande ålder. De yngsta ungdomarna, 16-19 år, har lägst relativ skadefrekvens för både arbetsjukdomar och arbetsolyckor. Det kan delvis bero på att de ofta bara har feriarbeten eller arbetar deltid.

Ett olycksfall i arbetet föregås ofta av att något onormalt eller oförutsett inträffar. Två av tre anmälda arbetsskador bland de yngsta männen mellan 16-19 år beror på förlorad kontroll av föremål, transportmedel, djur, verktyg eller maskiner. För männen mellan 20-24 år svarar dessa skador för hälften av samtliga anmälda fall. Även för de yngsta kvinnorna 16-19 år är detta den vanligaste orsaken till anmäld arbetsskada. Belastningsskador, både kroppsrörelse med fysisk överbelastning (olyckor) och påverkan under längre tid (sjukdomar), är mest frekvent för kvinnor över 19 år och för män över 29 år. Belastningsskadorna ökar med åldern, liksom fallolyckor och sjukdomar orsakade av sociala och organisatoriska faktorer.

Både sjukskrivning och sjuk- och aktivitetsersättning (f.d. förtidspension) är koncentrerade till högre åldrar. Det så kallade ohälsotalet mäter antal dagar med sjuk- eller rehabiliteringspenning samt med sjuk- eller aktivitetsersättning per inskriven försäkrad. Detta är i åldersgruppen 20-29 år mindre än hälften av motsvarande tal i gruppen 30-49 år och mindre än en sjättedel av ohälsotalet för gruppen 50-64 år. Dock är det i gruppen 20-29 år som sjukskrivningarna ökat mest under de senaste åren. Ohälsotalet var i denna grupp 35 procent högre för kvinnor och 42 procent högre för män i april 2006 än i januari 2000. I åldersgruppen 50-64 år var motsvarande ökning 10 respektive 2 procent. Det är främst psykiska diagnoser som ökat och dessa står för en större andel av yngres sjukskrivning (inklusive frånvaro med sjuk- och aktivitetsersättning) än av äldres.

ARBETSLIVSFAKTA

Redaktör för detta nummer: Lotta Lundholm

För kommentarer kontakta:

Arbetsmarknadsstyrelsen

Hans Tydén, tfn 08-586 060 64

Arbetsmiljöverket

Lotta Lundholm, tfn 08-730 95 77

Försäkringskassan

Jon Dutrieux, tfn 08-786 98 28

Socialstyrelsen

Helena Rudander, tfn 08-555 536 40

ISSN-1400-9439